

UCLL Research &
HOGESCHOOL **Expertise**

Stappenplan

Voor het gebruik van (creatieve) methodieken bij effectmeting.

Een geïntegreerde benadering van effectmeting in de jeugdhulp
- Focus contextbegeleiding

Marthe Vermeulen, Eva Wuyts, Evi Verdonck
UCLL Research & Expertise
Januari 2026

Inhoudstafel

1 WELKOM!	6
2 INTRODUCTIE VAN EFFECTMETINGW BIJ DE CLIËNT	7
3 METHODIEK AFNEMEN EN BIJHOREND GESPREK UITVOEREN	10
3.1 TEKENEN OF KLEI	
3.1.1 Voorbereiding	10
3.1.2 Aan de slag	10
3.1.3 Het bijhorend gesprek	12
3.2 ELFJE	
3.2.1 Voorbereiding	14
3.2.2 Aan de slag	14
3.2.3 Het bijhorend gesprek	15
3.3 PHOTOVOICE	
3.3.1 Voorbereiding	16
3.3.2 Aan de slag	16
3.3.3 Het bijhorend gesprek	17
3.4 AFBEELDINGEN	
3.4.1 Voorbereiding	18
3.4.2 Aan de slag	18
3.4.3 Het bijhorend gesprek	19
3.5 POPPETJES ALLERHANDE	
3.5.1 Voorbereiding	20
3.5.2 Aan de slag	20
3.5.3 Het bijhorend gesprek	21
3.6 TRAJECTVERHALEN	

Inhoudstafel

3.7	OUTCOME STAR	
3.7.1	Vorbereiding.....	22
3.7.2	Aan de slag.....	24
3.7.3	Het bijhorend gesprek	24
4	RAPPORTAGE.....	28
5	ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN.....	32
6	VOORBEELDEN MET INPUT VAN DE PROEFTUINEN.....	33
6.1	CASUS – METHODIEK KLEI	
6.1.1	Introductie van effectmeting bij de cliënt.....	33
6.1.2	Neem de methodiek af en voer het bijhorend gesprek uit	33
6.1.3	Rapportage.....	34
6.2	CASUS – METHODIEK AFBEELDINGEN DIXIT KAARTEN	
6.2.1	Introductie van effectmeting bij de cliënt.....	37
6.2.2	Neem de methodiek af en voer het bijhorend gesprek uit	38
6.2.3	Rapportage	39
6.3	CASUS – METHODIEK ELFJE	
6.3.1	Introductie van effectmeting bij de cliënt.....	42
6.3.2	Neem de methodiek af en voer het bijhorend gesprek uit	43
6.3.3	Rapportage.....	44
7.	VERDUIDLILJKING DOMEINEN VAN VERANDERING.....	50
8.	OUTCOME STAR TEMPLATE.....	51

1. Welkom

2. Introductie van effectmeting bij de cliënt

1 Welkom!

Dit stappenplan sluit aan bij het draaiboek voor een geïntegreerde benadering van effectmeting in de jeugdhulp. Zowel draaiboek als stappenplan zijn het resultaat van een Praktijkwetenschappelijk Onderzoek (PWO) naar een geïntegreerde benadering van effectmeting binnen de jeugdhulp, module contextbegeleiding. Voor meer info over het onderzoek verwijzen we je naar de webpagina: www.ucll.be/effectmetingjeugdzorg.

Het draaiboek ondersteunt organisaties die aan de slag willen gaan met effectmeting. Het biedt informatie en werkbladen om alle voorbereidende stappen te zetten.

Dit stappenplan is bedoeld voor begeleiders. Het helpt heel concreet om een effectmeting uit te voeren bij een cliënt. We bespreken volgende 3 stappen die leiden tot een geslaagde effectmeting:

1. Introductie van effectmeting bij de cliënt (wat kom je doen en waarom is dit belangrijk)
2. Uitvoering van de effectmeting: creatieve methodiek en bijhorend gesprek
3. Rapportage (hoe verwerk je de meting, wat schrijf je waar neer)

Als je dit stappenplan voor begeleiders vastneemt, gaan we ervan uit dat jouw organisatie het voorbereidingstraject heeft doorlopen en dat het voor jou als begeleider **duidelijk is wat je gaat meten (de evaluatievraag) en hoe je gaat meten (de creatieve methodiek en de timing van je meting)**. Deze twee zaken heb je nodig om in dit stappenplan de juiste ondersteuning te vinden. Indien nodig vind je in [Bijlage](#) verduidelijking over de domeinen van verandering die aan bod kunnen komen in de evaluatievraag (bv. kansrijk, eigen regie) om je te helpen om deze te duiden naar de cliënt toe.

Achteraan het stappenplan vind je drie volledig uitgewerkte voorbeelden op basis van de ervaringen van de proeftuinen die de creatieve methodieken voor effectmeting hebben uitgeprobeerd in kader van ons onderzoek.

2 Introductie van effectmetingW bij de cliënt

Hieronder vind je een voorbeeldtekst die je kan gebruiken om effectmeting te introduceren bij de cliënt. Pas dit zeker aan tot iets dat werkt voor jou, én voor de cliënt in kwestie. De bedoeling is om duidelijk uit te leggen waarom jouw organisatie effectmetingen doet, wat jullie samen gaan doen, en wat er met de antwoorden gebeurt. Het is belangrijk om de cliënt gerust te stellen dat er geen negatieve (of positieve) gevolgen aan vasthangen, dat hij/zij eerlijk kan antwoorden.

Vandaag wil ik samen met jou een effectmeting doen. Dat klinkt misschien als iets moeilijks of engs, maar dat is het niet, we leggen het jou graag uit want we vinden jouw deelname en stem heel belangrijk.

Wanneer jullie begeleiding krijgen, willen we graag weten of die echt helpt. Gaat het beter met jou door de hulp die we geven? Wat gaat er beter? We zijn ook benieuwd wat nu net maakt dat de begeleiding helpend is voor jou. Zo kunnen we het nog beter doen. Daarom doen we aan effectmeting.

Hoe doen we dat?

We praten met jou over wat er voor jou of voor jouw gezin veranderd is tijdens het traject. En we gaan na hoe jij dat ervaart of ervaarde.

We kijken samen naar wat er volgens jou precies zorgde voor die verandering(en) – of waarom er misschien niks of te weinig veranderd is.

We willen dat gesprek een beetje op gang helpen door samen eerst creatief aan de slag te gaan. Daarover vertel ik zo meteen meer.

De dingen die je ons vertelt helpen ons om te begrijpen wat echt werkt, zodat we onze begeleiding nog beter kunnen maken – voor jou en voor anderen. Daarom is het heel belangrijk dat je eerlijk bent. Maak je geen zorgen, er hangen geen gevolgen vast aan dit gesprek. Net zoals alles wat je me vertelt tijdens de begeleiding, blijft dit tussen ons. We praten later met alle begeleiders over de metingen die we bij jou en anderen gedaan hebben, maar dan wordt jouw naam nergens vermeld.

Is dat duidelijk voor jou? Wil je nog iets vragen?

Vind je het oké om van start te gaan?

We maakten ook een animatiefilmpje om effectmeting te introduceren binnen organisaties. Misschien vind je het wel een meerwaarde om het te tonen aan jouw cliënt.

3. Methodiek afnemen en bijhorend gesprek uitvoeren

3 Methodiek afnemen en bijhorend gesprek uitvoeren

In het draaiboek introduceren we zeven methodieken waarmee je aan de slag kan gaan om informatie te verzamelen om de evaluatievraag van jouw organisatie te beantwoorden.

We geven hier voor elke methodiek een praktische fiche met 3 stappen

- **Vorbereiding** (praktisch voor jou als begeleider)
- **Aan de slag** (uitleg en afname methodiek)
- **Het bijhorend gesprek**

Jouw organisatie heeft met hulp van het draaiboek één of meerdere methodieken gekozen. Je hebt enkel de fiche nodig van de methodiek die jij gaat gebruiken. Klik hieronder meteen door!

De manier waarop je de methodiek uitlegt aan de cliënt en vooral welke verkennende en verdiepende vragen je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van de evaluatievraag van jouw organisatie. Kijk in de fiche naar het niveau dat voor jou van toepassing is!

Als extra ondersteuning ontwikkelden we ook een **filmpje** in de vorm van een rollenspel, waarin we stap voor stap de uitleg en afname van de methodiek en het bijhorend gesprek overlopen.

3.1 Tekenen of klei

3.1.1 Vorbereiding

Zoek het nodige materiaal (kleurtjes, stiften, verf en penselen, klei, ...) bij elkaar.

3.1.2 Aan de slag

Hoe je de opdracht uitlegt, hangt af van je evaluatievraag. Als je vraag over een specifiek domein van verandering gaat (bv. eigen regie of kansrijk), ga dan zeker na of dit domein voldoende duidelijk is voor de cliënt. Indien nodig vind je meer info in [Bijlage](#).

Voorbeeld

Evaluatievraag: Ervaren kinderen, jongeren en gezinnen meer eigen regie sinds de start van de begeleiding? (Niveau 2 - verandering binnen het domein "eigen regie")

Ik wil met jou praten over eigen regie. Denk even aan een film. De regisseur is degene die de regie heeft. Die bepaalt waarover de film gaat, hoe de verschillende scènes moeten lopen. Er is niemand die dat in zijn/haar plaats doet.

Kan je mij via een tekening iets vertellen over hoe dat voor jou voelt op dit moment? Heb jij de regie over je leven?

Kan je daarna ook een tweede tekening maken die jouw gevoel van regie over je eigen leven weergeeft bij de start van de begeleiding?

Zie je dat zitten?

Met welke materialen zou je aan de slag willen gaan?

Het is helemaal niet belangrijk hoe mooi de tekening of het kleiwerkje wordt, het gaat erom wat jij ermee wil zeggen. Daar praten we zo meteen samen over.

Geef de cliënt rustig tijd om aan de slag te gaan. Geef best geen verdere instructies om het proces niet te verstoren. De ervaring van de cliënt staat centraal.

3.1.3 Het bijhorend gesprek

De vragen die je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van de evaluatievraag.

Niveau	Verkennde vragen	Verdiepende vragen
Niveau 1: Situatie beschrijven	Wat zie ik hier op de tekening/ in dit kleiwerk? (zoom eventueel in op aparte elementen)	Waarom heb je dit getekend? Wat vertelt deze tekening/ kleiwerk over jouw gevoel van ...
Niveau 2: Verandering in kaart brengen	Wat zie ik hier op deze twee tekeningen/kleiwerkjes? (zoom eventueel in op aparte elementen)	<p>VERANDERING</p> <p>Als we deze 2 tekeningen/ kleiwerkjes naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject?</p> <p>Wat valt er jou op als je deze 2 tekeningen/ kleiwerkjes vergelijkt?</p>
Niveau 3-4: Werkzame mechanismen en externe (f)actoren	Wat zie ik hier op deze twee tekeningen/kleiwerkjes? (zoom eventueel in op aparte elementen)	<p>VERANDERING</p> <p>Als we deze 2 tekeningen/ kleiwerkjes naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject?</p> <p>Wat valt er jou op als je deze 2 tekeningen/ kleiwerkjes vergelijkt?</p> <p>WERKZAME MECHANISMEN / EXTERNE (F)ACTOREN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? <p>A) Focus werkzame mechanismen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? - Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? - Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? <p>B) Focus externe (f)actoren</p> <p>Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?</p>

3.2 Elfje

3.2.1 Voorbereiding

Zoek het nodige materiaal (papier, pen of potlood) bij elkaar. Ga na of voor jou als begeleider duidelijk is wat een elfje is. Neem misschien een voorbeeld elfje mee om aan de cliënt te tonen. Je kan met de cliënt al eens oefenen door samen een elfje over een ander onderwerp te schrijven, bv. het afgelopen weekend of het weer buiten of ...

3.2.2 Aan de slag

Hoe je de opdracht uitlegt, hangt af van je evaluatievraag. Als je vraag over een specifiek domein van verandering gaat (bv. eigen regie of kansrijk), ga dan zeker na of dit domein voldoende duidelijk is voor de cliënt. Indien nodig vind je meer info in [Bijlage](#).

Voorbeeld

Evaluatievraag: Ervaren kinderen, jongeren en gezinnen meer veiligheid sinds de start van de begeleiding en wat maakt dat ze dit ervaren? (Niveau 3 - verandering binnen het domein "veiligheid" en werkzame mechanismen)

Ik wil met jou praten over veiligheid die je ervaart op dit moment. Of voor jou duidelijk is wat veiligheid is, of je je veilig voelt en of je dit kan bespreken. Kan je mij via een elfje iets vertellen over jouw gevoel van veiligheid op dit moment?

Een elfje is een kort gedicht dat bestaat uit 11 woorden, verdeeld over vijf regels. De 1e regel bestaat uit 1 woord, de 2 uit 2 woorden, de 3e uit 3 woorden, de 4e uit 4 woorden en de 5e opnieuw uit één woord.

Kan je daarna ook een tweede elfje maken dat jouw gevoel van veiligheid weergeeft bij de start van de begeleiding?

Zie je dat zitten?

Het is helemaal niet belangrijk hoe mooi het elfje wordt, het gaat erom wat jij ermee wil zeggen. Daar praten we zo meteen samen over.

Geef de cliënt rustig tijd om aan de slag te gaan. Geef best geen verdere instructies om het proces niet te verstoren. De ervaring van de cliënt staat centraal.

3.2.3 Het bijhorend gesprek

De vragen die je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van je evaluatievraag.

Niveau	Verkennende vragen	Verdiepende vragen
Niveau 1: Situatie beschrijven	Wat lees ik hier in dit elfje? (zoom eventueel in op aparte woorden)	Waarom heb je deze woorden gekozen? Wat vertelt dit elfje over jouw gevoel van ...
Niveau 2: Verandering in kaart brengen	Wat lees ik hier in deze twee elfjes? (zoom eventueel in op aparte woorden)	VERANDERING Als we deze 2 elfjes naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze 2 elfjes vergelijkt?
Niveau 3-4: Werkzame mechanismen en externe (f)actoren	Wat lees ik hier in deze twee elfjes? (zoom eventueel in op aparte woorden)	VERANDERING Als we deze 2 elfjes naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze 2 elfjes vergelijkt? WERKZAME MECHANISMEN / EXTERNE (F) ACTOREN - Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? A) Focus werkzame mechanismen - Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? - Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? - Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? B) Focus externe (f)actoren Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

3.3 Photovoice

3.3.1 Voorbereiding

Je kan de cliënt foto's laten nemen met zijn/haar eigen smartphone, of je kan een digitale of polaroidcamera voorzien. Geef de cliënt voldoende tijd om foto's te maken. Leg uit dat er geen herkenbare personen op de foto's mogen staan zonder hun toestemming te vragen. Maak de keuze om samen met je cliënt op pad te gaan en foto's te nemen of spreek af met de cliënt dat hij/ zij zelfstandig foto's meeneemt en deze meebrengt naar het bijhorend gesprek. Best laat je niet te veel tijd tussen het nemen van de foto's en het bijhorend gesprek.

3.3.2 Aan de slag

Hoe je de opdracht uitlegt, hangt af van je evaluatievraag en het scenario. Als je vraag over een specifiek domein van verandering gaat (bv. eigen regie of kansrijk), ga dan zeker na of dit domein voldoende duidelijk is voor de cliënt. Indien nodig vind je meer info in [Bijlage](#).

Voorbeeld

Evaluatievraag: Ervaren kinderen, jongeren en gezinnen meer kansrijkheid sinds de start van de begeleiding en wat maakt dat ze dit ervaren? (Niveau 3 - verandering binnen het domein "kansrijk" en werkzame mechanismen)

Ik wil met jou praten over de kansrijkheid die je ervaart. Het gaat dan over het hebben van het gevoel dat je jezelf kan ontplooien en dat je toekomstperspectief hebt. We zullen dit doen a.d.h.v. foto's. Kan je komende periode (maak duidelijke afspraken qua timing) foto's nemen en verzamelen die weergeven hoe kansrijk je je voelt nu? Je kan ook na het maken van een foto een woord of korte tekst noteren om te onthouden waarom je deze foto nam. We zien elkaar weldra terug, is het haalbaar om de foto's tegen dan te verzamelen?

Kan je ook een tweede foto of meerdere foto's maken die jouw gevoel van kansrijkheid weergeeft bij de start van de begeleiding?

Zie je dat zitten?

Het is helemaal niet belangrijk hoe mooi de foto's zijn, het gaat erom wat jij ermee wil zeggen. Daar praten we later samen over.

3.3.3 Het bijhorend gesprek

De vragen die je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van je evaluatievraag.

Niveau	Verkennde vragen	Verdiepende vragen
Niveau 1: Situatie beschrijven	Wat zie ik hier op deze foto('s)? (zoom eventueel in op aparte elementen)	Waarom heb je deze foto genomen? Wat vertelt deze foto over jouw gevoel van ...
Niveau 2: Verandering in kaart brengen	Wat zie ik hier op deze foto's? (zoom eventueel in op aparte elementen)	VERANDERING Als we deze foto's naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze foto's vergelijkt?
Niveau 3-4: Werkzame mechanismen en externe (f)actoren	Wat zie ik hier op deze foto's? (zoom eventueel in op aparte elementen)	VERANDERING Als we deze foto's naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze foto's vergelijkt? WERKZAME MECHANISMEN / EXTERNE (F)ACTOREN - Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? A) Focus werkzame mechanismen - Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? - Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? - Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? B) Focus externe (f)actoren Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

3.4 Afbeeldingen

3.4.1 Voorbereiding

Voor jonge kinderen kan je gebruik maken van de afbeeldingen uit de methodiek van de Babo-kaarten*. Voor jongeren en ouders kan je gebruik maken van meer abstracte afbeeldingen zoals Dixit-kaarten.

3.4.2 Aan de slag

Hoe je de opdracht uitlegt, hangt af van je evaluatievraag en het scenario. Als je vraag over een specifiek domein van verandering gaat (bv. eigen regie of kansrijk), ga dan zeker na of dit domein voldoende duidelijk is voor de cliënt. Indien nodig vind je meer info in [Bijlage](#).

Voorbeeld

Evaluatievraag: Is het gevoel van welbevinden van kinderen, jongeren en gezinnen veranderd sinds de start van de begeleiding en hoe hebben wij hieraan bijgedragen? (Niveau 3 – verandering binnen het domein “welbevinden”)

Ik wil met jou praten over hoe jij je voelt. We gaan dit proberen weergeven met een afbeelding. Kan je een afbeelding of meerdere kiezen die weergeeft hoe jij je nu voelt?

Kan je daarna ook een andere afbeelding (of meerdere afbeeldingen) kiezen die weergeeft (weergeven) hoe jij je voelde bij de start van de begeleiding?

Zie je dat zitten?

Het is helemaal niet belangrijk of het een mooie of leuke afbeelding is, het gaat erom wat jij ermee wil zeggen. Daar praten we zo meteen samen over.

Geef de cliënt rustig tijd om aan de slag te gaan. Geef best geen verdere instructies om het proces niet te verstoren. De ervaring van de cliënt staat centraal.

*Babo is een methodiek om met jonge kinderen (3-8 jaar) in gesprek te gaan rond het gezin, kinderen weerbaarder te maken (preventie) en geweld in het gezin bespreekbaar te maken (interventie). Babo geeft je de mogelijkheid om ook de allerkleinsten aan het woord te laten, individueel, in groep of samen met het gezin. Voor meer info: <https://www.ucll.be/nl/babo>. Een aantal voorbeeldkaarten vanuit de methodiek vind je hier.

3.4.3 Het bijhorend gesprek

De vragen die je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van je evaluatievraag.

Niveau	Verkennde vragen	Verdiepende vragen
Niveau 1: Situatie beschrijven	Wat zie ik hier op de afbeelding die je hebt gekozen? (zoom eventueel in op aparte elementen)	Waarom heb je deze afbeelding gekozen? Wat vertelt deze afbeelding over jouw gevoel van ...
Niveau 2: Verandering in kaart brengen	Wat zie ik hier op deze afbeeldingen? (zoom eventueel in op aparte elementen)	VERANDERING Als we deze afbeeldingen naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze afbeeldingen vergelijkt?
Niveau 3-4: Werkzame mechanismen en externe (f) actoren	Wat zie ik hier op deze afbeeldingen? (zoom eventueel in op aparte elementen)	VERANDERING Als we deze afbeeldingen naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van... veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze afbeeldingen vergelijkt? WERKZAME MECHANISMEN / EXTERNE (F)ACTOREN - Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? A) Focus werkzame mechanismen - Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? - Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? - Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? B) Focus externe (f)actoren Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

3.5 Poppetjes allerhande

3.5.1 Voorbereiding

Voorzie materiaal waarmee de personen in het netwerk van de cliënt kunnen worden voorgesteld. Dit kunnen kleine figuurtjes zijn in allerlei vormen en materialen, zolang ze personen of rollen uit de omgeving kunnen symboliseren.

3.5.2 Aan de slag

Hoe je de opdracht uitlegt, hangt af van je evaluatievraag en het scenario. Deze methodiek is bedoeld voor effectmeting in het domein van verandering "omringd".

Voorbeeld

Evaluatievraag: In welke mate voelen kinderen, jongeren en gezinnen zich omringd? Is dat veranderd doorheen het traject? (Niveau 2 - veranderingen binnen het domein "omringd")

Ik wil met jou praten over hoe jij je omringd voelt, of er mensen rondom jou zijn die je steunen. We gaan dit proberen weergeven met poppetjes. Eén poppetje weerspiegelt jezelf. Kan je andere personen die op dit moment aanwezig zijn in je leven rond jouw plaatsen? Ver weg of dichtbij...

- Optie: kan je de poppetjes versieren zodat ze de mensen om je heen voorstellen?
- Optie: kan je met stift de relatie tussen jou en elke persoon weergeven? Een dikke lijn kan bijvoorbeeld een goede relatie zijn, een dunne lijn of stippellijn een moeilijke relatie. Misschien is een groene lijn iemand die jou steunt met praktische zaken, en een rode lijn iemand bij wie je terecht kan met je problemen of gevoelens, ...

Kan je daarna dit nog een keer doen maar dan de steunende personen bij de start van de begeleiding weergeven op dezelfde manier? Of kan je de poppetjes verzetten naar hoe het bij de start was?]

Zie je dat zitten?

Het is helemaal niet belangrijk of het veel, weinig, of mooie poppetjes zijn, het gaat erom dat het klopt met hoe jij je netwerk ervaart. Daar praten we zo meteen samen over.

Geef de cliënt rustig tijd om aan de slag te gaan. Geef best geen verdere instructies om het proces niet te verstoren. De ervaring van de cliënt staat centraal.

3.5.3 Het bijhorend gesprek

De vragen die je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van je evaluatievraag.

Niveau	Verkennde vragen	Verdiepende vragen
Niveau 1: Situatie beschrijven	Wat zie ik hier in je opstelling? (zoom eventueel in op aparte poppetjes)	Waarom heb je dit zo weergegeven? Wat vertelt deze opstelling over hoe omringd jij je voelt?
Niveau 2: Verandering in kaart brengen	Wat zie ik hier in deze 2 opstellingen? (zoom eventueel in op aparte poppetjes)	VERANDERING Als we deze 2 opstellingen naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van omringd te zijn veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze 2 opstellingen vergelijkt?
Niveau 3-4: Werkzame mechanismen en externe (f)actoren	Wat zie ik hier in deze 2 opstellingen? (zoom eventueel in op aparte elementen)	VERANDERING Als we deze 2 opstellingen naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe jouw gevoel van omringd te zijn veranderd is doorheen het traject? Wat valt er jou op als je deze 2 opstellingen vergelijkt? WERKZAME MECHANISMEN / EXTERNE (F)ACTOREN - Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? A) Focus werkzame mechanismen - Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? - Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? - Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? B) Focus externe (f)actoren Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

3.6 Trajectverhalen

Trajectverhalen is een methodiek die het hele traject van een cliënt visualiseert. Je gaat d.m.v. het leggen van kaartjes op een tafel samen met je cliënt een visueel en gestructureerd verhaal ontwikkelen waarin veranderingen, werkzame mechanismen en externe (f)actoren voor alle domeinen zichtbaar worden.

Het materiaal werd ontwikkeld in de vorm van een kaartenset. Deze vind je hier terug. Voor meer informatie verwijzen we naar de handleiding die bij de kaartenset hoort.

3.7 Outcome star

3.7.1 Voorbereiding

Maak een ster met het aantal punten dat je nodig hebt, en scores van 0 tot 10 in elke punt. Als het makkelijker is voor de cliënt kan je ook een schaal van "helemaal niet" naar "helemaal wel" gebruiken. Hier vind je een template. De thema's of vragen op de punten van de ster hangen af van de evaluatievraag. Als je thema's gebruikt, stel je best ook vragen op die je als begeleider kan gebruiken om elk thema uit te leggen aan de cliënt.

Voorbeeld 1

Evaluatievraag: Voelen kinderen, jongeren en gezinnen zich beter sinds de start van het traject? (Niveau 2 - verandering binnen het domein "welbevinden")

Ster met 6 punten op basis van de tussentijdse effecten voor het domein welbevinden in de Theory of Change

- Weet je wat je kunt doen om je beter te voelen?
- Kun je die dingen doen als je ze nodig hebt?
- Is er rust, vertrouwen en een goede band in jouw gezin?
- Voel jij dat mensen naar je luisteren en je waarderen?
- Zoek je samen met de mensen om je heen naar manieren om je beter te voelen?
- Merken de mensen om je heen het als je je niet goed voelt, of vragen ze daar zelf naar?

Voorbeeld 2

Evaluatievraag: Voelen kinderen, jongeren en gezinnen zich omringd door mensen die hen steunen door het traject? Hoe is dit veranderd doorheen het traject? (Niveau 2 - veranderingen binnen het domein "omringd")

Ster met 7 punten op basis van de tussentijdse effecten voor het domein omringd in de Theory of Change

- Hoeveel voel jij je gesteund en veilig bij de mensen om je heen, zoals familie, vrienden of burens?
- Hoeveel vertrouw jij de mensen om je heen?
- Hoe vaak vraag je hulp aan de mensen om je heen als je het nodig hebt?
- Hoeveel probeer je nieuwe mensen te leren kennen of je band met anderen sterker te maken?
- Hoe goed kan je praten over waarom het belangrijk is om mensen om je heen te hebben die je helpen?
- Weet je goed wie er allemaal in jouw netwerk zit en wat ze voor jou kunnen doen?
- Denk je dat de mensen om je heen goed weten wat jij nodig hebt?

Voorbeeld 3

Evaluatievraag: welke veranderingen hebben kinderen, jongeren en gezinnen ervaren? (Niveau 2 - open vraag naar verandering)

Ster met de 5 domeinen van verandering uit de Theory of Change op de 5 punten: omringd, veilig, kansrijk, eigen regie, welbevinden.

Vragen die gesteld worden om elk domein uit te leggen:

- Omringd: in welke mate voel je je omringd?
- Veiligheid: in welke mate voel je je veilig?
- Kansrijk: in welke mate heb je het gevoel dat je voldoende kansen hebt?
- Eigen regie: in welke mate heb je het gevoel dat je je leven zelf in handen hebt?
- Welbevinden: in welke mate voel je je goed?

Eventueel kan je één of meer punten voorzien waar de cliënt zelf nog domeinen die voor hem/haar belangrijk zijn kan benoemen.

Voorbeeld 4

Evaluatievraag: In hoeverre heeft de cliënt zijn/ haar persoonlijke doelen bereikt?

(Niveau 2 - veranderingen in persoonlijke doelen)

Ster met xx punten op basis van de persoonlijke doelen van de cliënt.

3.7.2 Aan de slag

Deze ster helpt ons om samen te kijken naar hoe het gaat met jou. Op elk punt van de ster wordt een vraag gesteld en mag jij een score geven. De score 0 betekent dat iets helemaal niet klopt, of heel moeilijk is. Als je een 0 geeft, dan kan het niet slechter. Score 10 geeft aan dat iets helemaal wel klopt of supergoed gaat. Als je een 10 geeft, dan kan het niet beter. Er is geen goed of fout antwoord.

Voor elke vraag mag je twee keer antwoorden. Eerst hoe het nu is, en dan hoe het was bij het begin van de begeleiding. We duiden dat met verschillende kleuren aan.

Zullen we beginnen? Wil jij de scores aanduiden, of zal ik dit doen? Zal ik de vragen voorlezen of lees je ze graag zelf?

3.7.3 Het bijhorend gesprek

Nadat alle scores zijn aangeduid, kan je de scores verbinden en zo één ster (niveau 1) of twee sterren (niveau 2-3-4) tekenen. Dat plaatst de verschillende thema's of vragen in relatie tot elkaar. De cliënt kan zo zien dat het bv. niet op alle domeinen slecht gaat. Op niveau 2-3-4 geef je zo de evolutie visueel weer.

Bij een Outcome Star zijn geen verkennende vragen nodig. De score die werd gekozen is duidelijk. De verdiepende vragen die je stelt in het bijhorend gesprek hangen af van het niveau van je evaluatievraag. Je stelt deze vragen voor elke punt van de ster.

Niveau	Verkennende vragen	Verdiepende vragen
Niveau 1: Situatie beschrijven		Waarom heb je deze score gekozen?
Niveau 2: Verandering in kaart brengen		VERANDERING Waarom is de score nu lager/hoger dan bij de start van de begeleiding? Je hebt een 5 gekozen voor hoe het nu is en een 4 voor hoe het was bij de start van de begeleiding. Wat is er veranderd dat je nu een hogere score geeft?
Niveau 3-4: Werkzame mechanismen en externe (f) actoren		VERANDERING Waarom is de score nu lager/hoger dan bij de start van de begeleiding? Je hebt een 5 gekozen voor hoe het nu is en een 4 voor hoe het was bij de start van de begeleiding. Wat is er veranderd dat je nu een hogere score geeft? WERKZAME MECHANISMEN / EXTERNE (F)ACTOREN - Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? A) Focus werkzame mechanismen - Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? - Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? - Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? B) Focus externe (f)actoren Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

4. Rapportage

4 Rapportage

Na het afnemen van de methodiek en het uitvoeren van het bijhorend gesprek ga je over tot het verwerken van de gegevens en rapportage. Probeer dit zo beknopt mogelijk te doen. De template helpt je hierbij.

1. Info traject

Module	
Start	
Reden aanmelding	
Relevante context cliënt	
Belangrijkste activiteiten binnen de begeleiding	

2. Info meting

Datum meting	
Bij wie werd gemeten? (Leeftijd, gender, rol binnen het gezin)	
Evaluatievraag	
Methodiek	
Meting	☐ Momentopname (niveau 1) ☐ Eindmeting met terugkijk naar de start ☐ Tussentijdse meting met terugkijk naar de start

3. Creatieve output

Kopieer hier (een afbeelding van) de creatieve output (of de Outcome star)

Beschrijving creatieve output	<i>Hier beschrijf je de output objectief op basis van de verkennende vragen in je opvolgesprek. Wat maakte de jongere/ het gezin? Wat wil hij/zij daarmee weergeven? Vb. De jongere maakte met klei een zon die ... weergeeft.</i>
--------------------------------------	--

4. Veranderingen - Werkzame mechanismen - Externe (f)actoren

Enkel als dit een eindmeting (of tussentijdse meting) is waarbij werd teruggekeken naar de start, of waarvoor als een nulmeting werd uitgevoerd.

	Verandering	Werkzame mechanismen	Externe (f)actoren
	<i>Vergelijk de huidige output met eerdere output om te zien welke positieve of negatieve veranderingen er zijn opgetreden.</i>	<i>Noteer welke aspecten van de begeleiding volgens de cliënt of de output het meest effectief waren in het zorgen voor de verandering. Wees voldoende specifiek!</i>	<i>Wat zijn belangrijke externe invloeden? Vb. Opstart van therapie, verandering in gezinscontext, wissel school, ...</i>
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

5. Conclusie

Wat verraste of viel op in de resultaten en het proces?	
Wat leerde je over de evaluatievraag vanuit deze meting?	
Welke acties of aanpassingen zijn er nodig binnen dit traject? (indien geen eindmeting)	
Zijn er acties of aanpassingen waarmee we onze begeleiding / organisatie kunnen verbeteren?	

5. Algemene aandachtspunten

**6. Voorbeelden met input van
de proeftuinen**

5 Algemene aandachtspunten

Zorg dat je **voorbereid** bent als begeleider. Heb je de evaluatievraag goed in je hoofd? Weet je welke verkennende en verdiepende vragen je kan stellen? Weet je hoe het template voor rapportage eruit ziet? Heb je het animatiefilmpje over effectmeting en het filmpje met het rollenspel bekeken?

Pas je **taal** altijd aan de **mogelijkheden** van de cliënt aan.

Gebruik visuele ondersteuning: Probeer zo om het gesprek te verrijken en inzichtelijk te maken.

Stimuleer eigenaarschap: Zorg dat de deelnemer voelt dat het zijn/haar proces is, niet iets dat wordt opgelegd

Bevraag bij afronden de ervaring. De methodieken kunnen moeilijke thema's aanraken. Als **begeleider** heb je hier een **signaalfunctie** en verwijst je door indien nodig.

Wees empathisch en neutraal: Stel vragen zonder oordeel en bied ruimte voor eerlijkheid.

Check steeds of je aandacht schonk aan **privacy** van verzamelde data, verwijder indien nodig gegevens die direct kunnen leiden naar **persoonsgegevens**

6 Voorbeelden met input van de proeftuinen

De drie voorbeelden hieronder zijn zeer volledig uitgewerkt op basis van input uit de proeftuinen. In de praktijk kan dit veel beknopter worden weergegeven, bijvoorbeeld via bulletpoints of korte samenvattingen. De uitgebreide vorm dient vooral om een volledig beeld te geven van de mogelijkheden van de methodieken.

Wij schatten in dat de afname van de methodiek en het bijhorend gesprek kan plaatsvinden binnen één begeleiding en doorgaans **60 minuten** inneemt. De verslaggeving neemt, afhankelijk van ervaring en gewenste detailgraad ongeveer 30-60 minuten in beslag.

6.1 Casus – Methodiek Klei

6.1.1 Introductie van effectmeting bij de cliënt

“Vandaag wil ik samen met jou een effectmeting doen. Dat klinkt misschien als iets moeilijks of engs, maar dat is het niet, ik leg het jou graag uit want ik vind jouw deelname en stem heel belangrijk. Wanneer jullie begeleiding krijgen, willen we graag weten of die echt helpt. Gaat het beter met jou door de hulp die we geven? Wat gaat er beter? We zijn ook benieuwd wat nu net maakt dat de begeleiding helpend is voor jou. Zo kunnen we het nog beter doen. Daarom doen we aan effectmeting. Hoe doen we dat? We praten met jou over wat er voor jou of voor jouw gezin veranderd is tijdens het traject. En we gaan na hoe jij dat ervaart of ervaarde. We kijken samen naar wat er volgens jou precies zorgde voor die verandering(en) – of waarom er misschien niks of te weinig veranderd is. We willen dat gesprek een beetje op gang helpen door samen eerst creatief aan de slag te gaan. Ik kan je al zeggen dat wij met klei aan de slag gaan. Daarover vertel ik zo meteen meer. De dingen die je ons vertelt helpen ons om te begrijpen wat echt werkt, zodat we onze begeleiding nog beter kunnen maken – voor jou en voor anderen. Daarom is het heel belangrijk dat je eerlijk bent. Maak je geen zorgen, er hangen geen gevolgen vast aan dit gesprek. Net zoals alles wat je me vertelt tijdens de begeleiding, blijft dit tussen ons. We praten later met alle begeleiders over de metingen die we bij jou en anderen gedaan hebben, maar dan wordt jouw naam nergens vermeld. Is dat duidelijk voor jou? Wil je nog iets vragen? Vind je het oké om van start te gaan?”

6.1.2 Neem de methodiek af en voer het bijhorend gesprek uit

Vorbereiding

Evaluatievragen: Welke veranderingen ervaar je? Wat zijn de werkzame factoren? Wat ervaar je als helpend in de begeleiding? Wat is de bijdrage van contextbegeleiding in deze verandering? (Niveau 3-4 – veranderingen binnen alle domeinen en werkzame mechanismen)

(Als begeleider zorgde ik dat er klei ter beschikking had en keek ik ook het animatiefilmpje en de tutorial, dit was verhelderend voor me. Een tijdje geleden tijdens de introductie in de organisatie kregen we het draaiboek uitgelegd en ging ik zelf ook al door het stappenplan zo ging ik kort door de rapportage. Ik had bij start van de afname duidelijk voor me wat mijn evaluatievraag was en welke mogelijke vragen ik kon stellen in het bijhorend gesprek.)

Aan de slag

“Dus zoals gezegd wil ik met jouw praten over de veranderingen die jij ervaart doorheen het traject. We gaan dit proberen weergeven met klei. Kan je met klei weergeven hoe het nu met je gaat? Kan je dit daarna nog een keer doen maar dan weergeven hoe het met je ging bij de start van je traject? Zie je dat zitten? Het is helemaal niet belangrijk of het een mooie creatie is, het gaat erom wat jij ermee wil zeggen. Daar praten we zo meteen samen over.”

Het bijhorend gesprek

(Momentopname, na 3 maanden begeleiding met terugkijk naar de start)

Focus	Vragen
Niveau 2: veranderingen in kaart brengen	<ul style="list-style-type: none"> -Wat zie ik hier dat je eerst hebt gemaakt? -Hoe geeft dit weer hoe het nu met je gaat? -Wat betekenen de 2 grote bollen? -Wat zie ik hier dat je als tweede hebt gemaakt? -Hoe geeft dit weer hoe het bij de start met je ging? -Als we deze 2 naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe je veranderingen hebt ervaren in het traject? -Wat valt er jou op als je de 2 vergelijkt?
Niveau 3-4: werkzame mechanismen en externe (f) actoren	<ul style="list-style-type: none"> -Ik zie dit verschil, wat maakte dat dit er was? -Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? -Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? -Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? -Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? -Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

6.1.3 Rapportage

1. Info traject

Module	Breedsporige Contextbegeleiding
Start	X
Reden aanmelding	Het verliep moeilijk met X op het toenmalige internaat en de school. X stelde verbaal en fysiek agressief gedrag naar personen en materialen.
Relevante context cliënt	Gescheiden ouders
Belangrijkste activiteiten binnen de begeleiding	Wekelijkse huisbezoeken met gem. 2u per begeleiding

2. Info meting

Datum meting	3 maanden na aanvang traject
Bij wie werd gemeten?	11j, M, zoon (gescheiden context)
Evaluatievraag	Welke veranderingen ervaar je? Wat zijn de werkzame factoren? Wat ervaar je als helpend in de begeleiding? Wat is de bijdrage van CB in deze verandering?
Methodiek	Klei
Meting	☐ Momentopname (niveau 1) ☐ Eindmeting met terugkijk naar de start ☐ Tussentijdse meting met terugkijk naar de start

3. Creatieve output

Beschrijving creatieve output	<p>Links: "X maakte een lichaam met 2 gezichten. Het ene gezicht geeft zijn boosheid tijdens deze periode aan. Het tweede gezicht staat voor onwetendheid, het niet weten wat hem allemaal te wachten stond."</p> <p>Rechts: "X maakte een raket. Hij gaf aan dat de tijd tegenwoordig echt omvliegt. Dit omdat hij meer rust en veiligheid ervaart. Ook zijn er veel minder ruzies waardoor de dagen sneller omgaan."</p>
--------------------------------------	--

4. Veranderingen - Werkzame mechanismen - Externe (f)actoren

	Verandering	Werkzame mechanismen	Externe (f)actoren
1	Van onwetendheid en vragend bij de eerste ontmoeting naar rust en veiligheid.	-wekelijkse en transparante begeleiding -duidelijke structuur -gezamenlijke afspraken met mama -voorspelbare communicatie -minder prikkels door minder vreemde personen	X verhuisde in X -Wisselende relatie tussen mama en haar vriend
2	Van boosheid, agressie en weglopen naar emoties aangeven en zelf tot rust komen.	-gesprekken waarin X zijn verhaal kan doen -samen reflecteren op situaties -handvatten voor emotieregulatie, signaleringsplan, traumasensitief werken	X startte met het project opboksen
3	Van minder ruzies en huilbuien naar meer duidelijkheid en minder overprikkeling	-bijdrage van CB in intersectoraal overleg -afstemming met andere organisaties inzake zinvolle daginvulling	X krijgt momenteel onderwijs aan huis
4	Minder conflicten met broer tijdens gamen, meer rust en voorspelbaarheid	- duidelijke afspraken rond gametijd -vaste dagstructuur -voorspelbaar begin en einde van activiteiten -voorbereidingstijd bij afronden bieden	

5. Conclusie

Wat verraste of viel op in de resultaten en het proces?	<p>-X maakte een duidelijke evolutie van agressie en weglopen naar emoties herkennen, benoemen en zelf rust opzoeken.</p> <p>-Wekelijkse, transparante begeleiding bouwde vertrouwen op, ondanks zijn hechtingsstoornis.</p> <p>-Minder prikkels (meer bij mama, onderwijs aan huis) zorgden meteen voor meer rust en minder conflicten.</p> <p>-Gezamenlijke afspraken met mama en X bleken bijzonder effectief om duidelijkheid en voorspelbaarheid te creëren.</p>
--	---

Wat leerde je over de evaluatievraag vanuit de case?	<p>Uit de evaluatie blijkt dat er op verschillende domeinen veranderingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - X ervaart meer rust en veiligheid, er zijn minder conflicten. - X kan zijn emoties beter reguleren - Emotieregulatie hangt sterk samen met prikkelbelasting en voorspelbaarheid. <p>Werkzame mechanismen zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> -gestructureerde, transparante en voorspelbare begeleiding - X heeft tijd en herhaling nodig om vertrouwen op te bouwen -ruimte maken voor X zijn verhaal, samen reflecteren -samen met mama afspraken maken -tools zoals signaleringsplan, thermometer en traumasensitief werken - wanneer ze consequent worden gebruikt. <p>Externe factoren die meespeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verhuis - onderwijs aan huis - X startte met het project opboksen.
Welke acties of aanpassingen zijn er nodig binnen dit traject?	<ul style="list-style-type: none"> -Blijven inzetten op duidelijke dagstructuur, voorspelbaarheid en transparante communicatie. -Mama verder ondersteunen in kort, consequent communiceren. -Afspraken rond spel en vrije tijd blijven opvolgen om escalaties te voorkomen. -Blijven zoeken naar een passende daginvulling in overleg met school, CLB en consulent. -Actieve werkvormen blijven gebruiken omdat X dan makkelijker praat.
Zijn er acties of aanpassingen waarmee we onze begeleiding /organisatie kunnen verbeteren?	<ul style="list-style-type: none"> -Actieve gespreksvormen standaard meenemen in trajecten. -Prikkelreductie en voorspelbaarheid sterker verankeren in onze aanpak. -Gezamenlijke afspraken met ouder én kind als vaste werkwijze behouden. -Traumasensitief werken verder uitbouwen. -Intersectorale samenwerking blijven versterken.

6.2 Casus – Methodiek Afbeeldingen Dixit Kaarten

6.2.1 Introductie van effectmeting bij de cliënt

"Vandaag staan we even stil bij hoe de begeleiding voor jou verloopt. Dat noemen we een soort van effectmeting. Het is eigenlijk een gesprek waarin jouw mening centraal staat. We willen graag weten wat er voor jou veranderd is, wat goed helpt en wat misschien minder werkt. Zo kunnen we onze begeleiding blijven verbeteren. We praten samen over wat jij hebt ervaren tijdens het traject en wat volgens jou zorgde voor die veranderingen. Om het gesprek op gang te brengen starten we met een creatieve oefening. Je mag zo dadelijk iets kiezen uit de box waarmee je aan de slag zou willen gaan. Alles wat je vertelt blijft vertrouwelijk. In het team bespreken we alleen algemene inzichten, zonder namen. Is dit duidelijk voor jou? Heb je nog vragen? Vind je het oké om te beginnen?"

6.2.2 Neem de methodiek af en voer het bijhorend gesprek uit

Vorbereiding

Evaluatievragen: Welke veranderingen ervaren kinderen, jongeren en gezinnen? Wat zijn de werkzame factoren? Wat is onze bijdrage in deze verandering? Waar maken wij het verschil? (Niveau 3-4 – veranderingen binnen alle domeinen en werkzame mechanismen)

(We ontwikkelden met de organisatie een box met alle methodieken in, de jongeren en gezinnen mochten zelf kiezen welke methodiek ze hanteerden.)

Aan de slag

“Je koos de dixit-kaarten, heel fijn. Zoals gezegd wil ik met jouw praten over de veranderingen die jij ervaart doorheen het traject. We gaan dit proberen weergeven met een afbeelding (of meerdere). Kan je een afbeelding kiezen die weergeeft hoe het nu met je gaat? Kan je dit daarna nog ene keer doen maar dan weergeven hoe het met je ging bij de start van je traject?”

Zie je dat zitten? Het is helemaal niet belangrijk of het een mooie afbeelding is, het gaat erom wat jij ermee wil zeggen. Daar praten we zo meteen samen over.”

Het bijhorend gesprek

(Momentopname (na 3 maanden) met terugkijk naar de start)

Focus	Vragen
Niveau 2: veranderingen in kaart brengen	<ul style="list-style-type: none"> -Welke afbeelding(en) koos je eerst? Wat zie je hierop? -Hoe geeft dit weer hoe het nu met je gaat? -Welke koos je als 2^e? -Hoe geeft dit weer hoe het bij de start met je ging? -Als we deze 2 naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe je veranderingen hebt ervaren in het traject? -Wat valt er jou op als je de 2 vergelijkt?
Niveau 3-4: werkzame mechanismen en externe (f) actoren	<ul style="list-style-type: none"> -Ik zie dit verschil, wat maakte dat dit er was? -Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? -Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? -Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? -Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? -Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

6.2.3 Rapportage

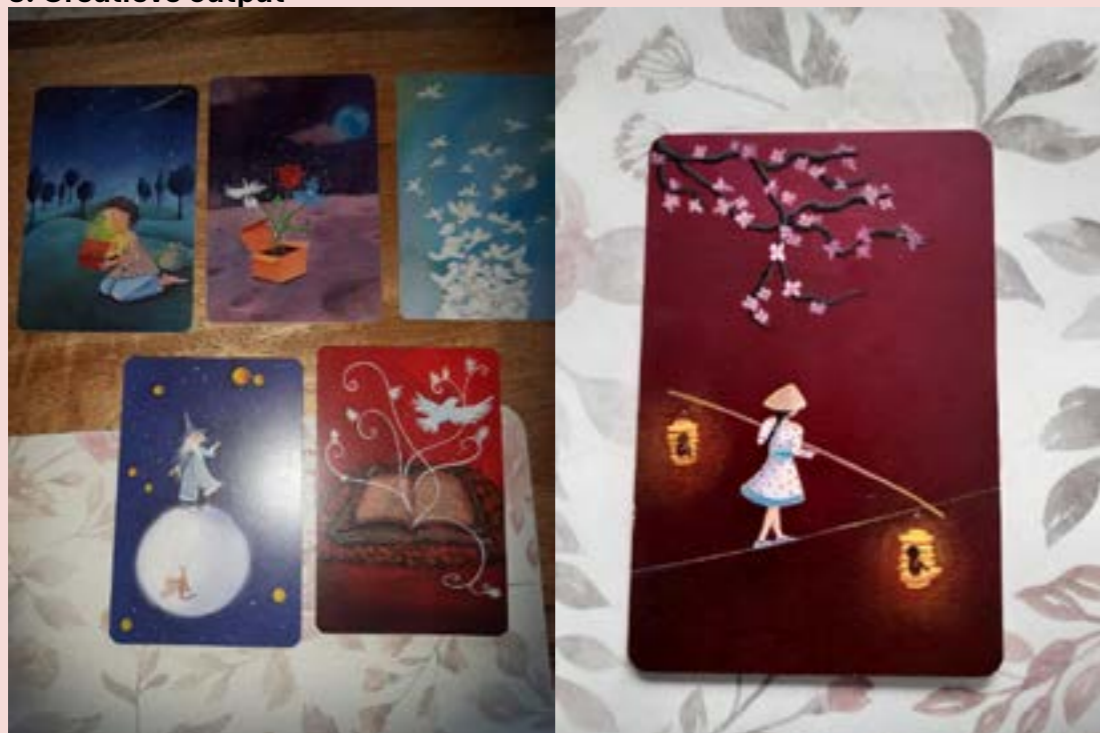
1. Info traject

Module	Breedsporige Contextbegeleiding
Start	X
Reden aanmelding	<ul style="list-style-type: none"> -Wisselmomenten kinderen -Verbinding gezin -opvoedingsondersteuning
Relevante context cliënt	Het betreft een nieuw samengesteld gezin met vier kinderen, waarvan twee kinderen (andere mama) een week-weekregeling hebben. Drie kinderen hebben de diagnose ASS gekregen.
Belangrijkste activiteiten binnen de begeleiding	-Wekelijks huisbezoek van gem. 2u

2. Info meting

Datum meting	X
Bij wie werd gemeten?	>30, V, (plus)mama
Evaluatievraag	Welke veranderingen ervaren KJG (op alle domeinen van verandering)? Wat zijn de werkzame factoren? Wat is onze bijdrage in deze verandering? Waar maken wij het verschil?
Methodiek	Dixit Kaarten
Meting	☐ Momentopname (niveau 1) ☐ Eindmeting met terugkijk naar de start ☐ Tussentijdse meting met terugkijk naar de start

3. Creatieve output

Beschrijving creatieve output

Nu (links): Alle afbeeldingen samen staan voor hoop, groei en inzicht. De plusmama is het mannetje met de doos. Ze ziet het licht in het donker. Het boek staat voor de informatie die werd gedeeld. Dit is goed en ze heeft veel geleerd. Het mannetje op de maan staat voor de begeleiding. Die ziet dingen en geeft instructies. Ze brengt perspectief. De vogels staan voor dat er weer lucht of wind is onder de vleugels om verder te vliegen. De doos met bloemen staat voor het openbloeien van plusmama.

Begin (rechts): Plusmama koos een afbeelding van een meisje die wandelt op een koord. Ze balanceert op een weg met diepe afgrond. Bij de start van de begeleiding was het een hobbelige weg. Er staan bloemetjes bij het meisje, er is licht en dit is mooi: de begeleiding start terug en er komt positieve energie. Er kwam ondersteuning om te zoeken welke kant we op moeten.

4. Veranderingen - Werkzame mechanismen - Externe (f)actoren

	Verandering	Werkzame mechanismen	Externe (f)actoren
1	Ouders hanteren conflicten rustiger en bewuster. We pakken het anders aan: we blijven rustiger, praten stiller, reageren niet meteen door de pauzeknop in te drukken. We gaan weg als we boos worden of negeren.	De begeleiding vertelt hoe we het als ouders anders moeten aanpakken. Ze geeft tips.	-We zien als wij rustig blijven, de kinderen ook rustig blijven. -We zien dat de sfeer thuis aangenaam is door zelf rustig te blijven. -Iedereen heeft zijn eigen plek om te rusten. -De medicatie van een van de kinderen werkt niet meer, waardoor ze sneller overprikkeld is en minder nee kan ervaren. Blijven staan is dan belangrijker.
2	Kinderen krijgen meer autonomie. De kinderen krijgen meer vertrouwen en vrijheid om zelfstandig dingen te doen. We laten ze meer los. We laten de kinderen ook naar de speeltuin gaan om even lucht te kunnen happen.	De begeleiding luistert naar ons, hoort ons toe en geeft tips.	-De oudste is naar een andere school gegaan en moet zelf fietsen en verantwoordelijker zijn.
3	Kinderen tonen meer emoties. De kinderen laten al meer weten dat er iets is, ook al kunnen ze niet uitleggen wat dit is.	Met de kinderen praten en luisteren.	-De kinderen worden ondersteund door een auti-coach. -Iedereen heeft zijn eigen plek om te rusten.
4	De spanningen tussen ouders worden minder voelbaar voor de kinderen. De muur is blijven staan. Ze kijken niet meer naar hoe de andere ouder het aanpakt, alleen wanneer het echt moet gaat de muur naar beneden. De kinderen voelen de spanningen tussen de volwassenen niet meer.	De begeleiding luistert en is vriendelijk.	
5	Er is meer consistentie in opvoedingsstijl tussen de ouders. We zijn consequenter als ouders. We werken samen en zeggen hetzelfde tegen de kinderen. Vroeger zei de ene ja en andere nee, en dit is minder.	-Iemand die helpt om door te trekken en vol te houden. -Blijven komen en herhalen.	

5. Conclusie

Wat verraste of viel op in de resultaten en het proces?	-Hoe snel de sfeer thuis verbeterde zodra ouders rustiger reageerden en dezelfde aanpak hanteerden. -Dat kinderen meer emoties tonen en sneller aangeven dat er iets is, ook al kunnen ze het nog niet volledig verwoorden. -Dat de spanningen tussen de volwassenen minder voelbaar werden voor de kinderen door de "muur" te laten staan. -Hoe sterk autonomie (zelf fietsen, naar de speeltuin gaan) bijdroeg aan meer zelfvertrouwen en minder overprikkeling. -Dat creatieve methodieken zoals Dixitkaarten ouders hielpen om woorden te vinden voor wat ze ervaren.
--	---

Wat leerde je over de	<p>Uit de evaluatie blijkt dat er op verschillende domeinen veranderingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ouders hanteren conflicten rustiger en bewuster. -Kinderen krijgen meer autonomie en tonen meer emoties. -De spanningen tussen ouders worden minder voelbaar voor de kinderen. -Er is meer consistentie in opvoedingsstijl tussen de ouders. <p>Werkzame mechanismen zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Praktische tips en uitleg vanuit de begeleiding. -Herhaling en volgehouden aanwezigheid van de begeleider. -Actieve luisterhouding en vriendelijkheid. <p>Externe factoren die meespeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Verandering van school voor de oudste. -Ondersteuning door een auti-coach. -Verandering in werkzaamheid medicatie bij een kind, wat invloed had op prikkelverwerking.
Welke acties of	<ul style="list-style-type: none"> -Blijven ondersteunen in rustig reageren, pauzeknop gebruiken en consequent blijven. -De gezamenlijke opvoedingsstijl verder versterken en volhouden, zeker bij wisselmomenten. -De kinderen blijven helpen om emoties te herkennen en te uiten, ook wanneer ze het nog niet kunnen benoemen. -De autonomie van de kinderen verder stapsgewijs uitbreiden, afgestemd op hun prikkelverwerking. -Blijven afstemmen met externe partners (school, auticoach) om overgangen en verwachtingen voorspelbaar te houden.
Zijn er acties of	<ul style="list-style-type: none"> -Blijven inzetten op herhaling, volgehouden aanwezigheid en praktische tips. -Nog meer aandacht voor prikkelreductie en hoe ouders dit thuis kunnen organiseren. -De luisterende, vriendelijke en laagdrempelige stijl van begeleiding verder verankeren, omdat dit vertrouwen en openheid creëert. -Blijven monitoren hoe externe factoren (schoolwissel, medicatie, auticoach) het gezin beïnvloeden en hier flexibel op inspelen.

6.3 Casus – Methodiek Elfje

6.3.1 Introductie van effectmeting bij de cliënt

“Vandaag keken we samen even naar een kort animatiefilmje over effectmeting. Dat filmje legt uit waarom we dit doen en hoe het werkt. Tijdens het kijken gaf jij aan dat je het Elfje al kende van op school, en dat maakte het meteen wat vertrouwder. Dat is fijn, want we gebruiken straks ook een Elfje om samen na te denken over hoe de begeleiding voor jou verlopen is. Effectmeting betekent dat we samen stilstaan bij wat er voor jou veranderd is tijdens het traject. Wat gaat er beter? Wat heeft geholpen? Of wat miste je misschien nog? Jouw ervaring is heel belangrijk, omdat we dankzij jouw verhaal beter begrijpen wat werkt en hoe we onze begeleiding kunnen versterken. We praten dus even over jouw traject, op jouw tempo. Alles wat je vertelt blijft vertrouwelijk. In het team bespreken we alleen algemene inzichten, zonder namen of herkenbare details. Is dit duidelijk voor jou? Heb je nog vragen?”

Ben je klaar om te starten?”

6.3.2 Neem de methodiek af en voer het bijhorend gesprek uit

Vorbereiding

Evaluatievraag: Terugkijkend op de afgelopen periode, hoe heb je de afgelopen periode het werken met het betrekken van mensen (netwerk) ervaren? Wat is daarin veranderd en wat doet dit met jou?

(Niveau 3 – veranderingen en werkzame mechanismen binnen het domein “omringd”)

(Ik verzamelde pen en papier en ging voor mezelf nog na of het helemaal duidelijk was wat een elfje was en of ik dit kon uitleggen aan mijn cliënt.)

Aan de slag

“Ik ga je dus vragen om een elfje (dat je kent) te maken dat weergeeft hoe je het betrekken van mensen (je netwerk) nu ervaart. Hierna mag je nog een elfje maken dat weergeeft hoe je dit bij aanvang van je begeleiding ervaarde.”

Het bijhorend gesprek

Focus evaluatievraag	Vragen
Niveau 2: veranderingen in kaart brengen	<ul style="list-style-type: none"> -Wat zie ik hier op dit elfje? (zoom eventueel in op aparte woorden) -Wat vertelt dit elfje over hoe je de afgelopen periode het werken met het betrekken van je netwerk hebt ervaren? -Wat zie ik op het andere elfje? (zoom eventueel in op aparte woorden) -Wat vertelt dit elfje over hoe je de afgelopen periode het werken met het betrekken van je netwerk hebt ervaren? -Als we deze elfjes naast elkaar zien, wat vertellen ze dan over hoe je de afgelopen periode het werken met het betrekken van je netwerk hebt ervaren en wat daarin veranderd is en wat dit doet met jou? -Wat valt er jou op als je de elfjes vergelijkt?
Niveau 3-4: werkzame mechanismen en externe (f)actoren	<ul style="list-style-type: none"> -Ik zie dit verschil, wat maakte dat dit er was? -Wat maakte dat deze verandering gebeurde? Wat heeft hierbij geholpen? -Welke elementen van de begeleiding hebben een rol gespeeld? -Wat heeft de begeleiding hier binnengebracht dat er daarvoor niet was en waardoor dingen konden veranderen? -Als de begeleiding er niet geweest zou zijn, hoe zou het dan vandaag zijn? Waren dingen dan op dezelfde manier veranderd? -Zijn er nog dingen die in jouw leven zijn gebeurd, of mensen, die een rol hebben gespeeld in de verandering?

6.3.3 Rapportage

1. Info traject

Module	Positieve Heroriëntering
Start	X
Reden aanmelding	Vastgelopen communicatie tussen vader en dochter, het niet begrijpen van mekaar of niet begrepen voelen met als gevolg vele conflicten tussen hen en het wegvallen van de verbinding.
Relevante context cliënt	Basisnetwerk aanwezig, moeilijke relatie vader. Gescheiden ouders.
Belangrijkste activiteiten binnen de begeleiding	Gezin opnieuw in beweging brengen door verbinding, inzicht en betere communicatie te herstellen in vastgelopen situaties.

2. Info meting

Datum meting	X
Bij wie werd gemeten?	15j, M, dochter
Evaluatievraag	Terugkijkend op de afgelopen periode, hoe heb je de afgelopen periode het werken met het betrekken van mensen (netwerk) ervaren? Wat is daarin veranderd en wat doet dit met jou?
Methodiek	Elfje
Meting	☐ Momentopname ☐ Eindmeting met terugkijk naar de start ☐ Tussentijdse meting met terugkijk naar de start

3. Creatieve output

Beschrijving creatieve output	<p><i>Rustiger</i> <i>Geen ruzies</i> <i>Naar elkaar luisteren</i> <i>Ik voel me beter</i> <i>Verbetering</i></p> <p><i>Verdriet</i> <i>Geen vertrouwen</i> <i>Heel veel ruzies</i> <i>Boosheid en verdriet samen</i> <i>Donker</i></p>
--------------------------------------	---

4. Veranderingen - Werkzame mechanismen - Externe (f)actoren

	Verandering	Werkzame mechanismen	Externe (f)actoren
1	X geeft aan dat ze zich omringd voelt. Vooral door vrienden. Ze heeft ook vertrouwen in leerkrachten. Ze kan deze leerkrachten goed bereiken. 1 van deze leerkrachten is ook haar buurvrouw. X geeft aan dat hierin niet echt iets is veranderd. Dit was reeds zo bij de start	X heeft wel geoefend in het verwoorden/tonen van haar binnenkant, van haar gedachten en behoeften, waardoor het duidelijker was voor de ander wat haar bezig hield.	
2	X geeft aan het gevoel te hebben dat haar netwerk versterkt is. Was al oké, maar ze voelt dat ze dicht bij haar papa is gekomen in contact. X durft zich meer tonen, heeft meer gedeeld met haar papa. Meer momenten van rust in haar hoofd, lijkt meer gerustgesteld.	X geeft aan dat de begeleiding geholpen heeft om echt te luisteren naar mekaar. Geholpen heeft om samen gesprekken te doen. De methodiek van de kaarten van Dixit voelde ook veilig om te spreken. Ze kon aan de hand van de afbeeldingen zeggen wat ze voelde. Doordat de kaarten op tafel lagen kon ze zich ook minder verschuilen. X geeft aan dat het goed voelt zelf te kunnen bepalen wie wanneer betrokken wordt of aangesproken wordt. Dit neemt de druk weg, en geeft net ruimte om sommige zaken te delen.	

5. Conclusie

Wat verraste of viel op in de resultaten en het proces?	<p>De stabiliteit van het netwerk, maar de groei in hoe X zich erin beweegt-Het viel op dat X al vanaf de start een stevig netwerk had: vrienden, leerkrachten, een buurvrouw-leerkracht. Dat veranderde niet, maar de manier van communiceren en delen veranderde wél. Ze durfde meer van haar binnenkant tonen, wat de kwaliteit van relaties versterkte.</p> <p>De kracht van creatieve, visuele methodieken-De Dixit-kaarten en het Elfje bleken opvallend werkzame instrumenten. Ze: verlaagden de drempel om emoties te verwoorden, gaven taal aan wat moeilijk uit te spreken was, boden veiligheid doordat X zich minder kon verschuilen, sloten aan bij haar leefwereld (Elfje kende ze van school)</p> <p>De impact van gezamenlijke gesprekken met papa-De begeleiding creëerde een veilige setting waarin X en haar papa écht konden luisteren naar elkaar. Dit leidde tot meer rust, meer begrip en een merkbare versterking van hun band.</p> <p>Autonomie als hefboom-Het feit dat X zelf mocht bepalen wie wanneer betrokken werd, gaf haar controle en verlaagde druk. Dat vergrootte haar bereidheid om te delen.</p>
--	---

<p>Wat leerde je over de evaluatievraag vanuit de case?</p>	<p>-De verandering zit vooral in kwaliteit van interactie, niet in kwantiteit van netwerk. De evaluatievraag wordt dus positief beantwoord: er is betekenisvolle verandering, vooral in openheid, rust en verbinding</p> <p>-Werkzame mechanismen zijn: leren <i>durven tonen en verwoorden van behoeften</i>, inzetten op <i>veiligheid in gesprekken</i>, hanteren <i>creatieve methodieken</i> en <i>autonomie</i>. Ondanks dat deze niet in de evaluatievraag staan kunnen we bij het analyseren van de rapportage wel opmerken dat deze worden aangehaald.</p>
<p>Zijn er acties of aanpassingen waarmee we onze begeleiding /organisatie kunnen verbeteren?</p>	<p>-Creatieve methodieken verankeren in de standaardwerking; Ze blijken ondersteunend, maar ook relationeel versterkend en drempelverlagend.</p> <p>-De rol van de begeleider als ‘vertaalruimte’ expliciet erkennen; Het faciliteren van gesprekken tussen jongere en ouder is een cruciale meerwaarde. Dit vraagt tijd, rust en methodische ondersteuning.</p> <p>-Meer aandacht voor communicatieve vaardigheden bij zowel jongeren als ouders; Niet alleen X, maar ook haar papa ervaart voordeel van ondersteuning in luisteren, verwoorden en tempo houden in gesprekken.</p> <p>-Autonomie van jongeren als standaardprincipe opnemen; Het zelf bepalen wie betrokken wordt, blijkt een belangrijke factor voor veiligheid en openheid.</p>
<p>Of in één Conclusie</p>	<p>Als we samen terugblikten naar de start van de begeleiding gaf haar dit wel een beeld van de veranderingen doorheen de begeleiding. Daar waar ze bij de start onrust en ruzies voelde, met verdriet, boosheid en gebrek aan vertrouwen als gevolg, gaf ze bij het einde aan veel verbetering te ervaren. Meer openheid, een beter contact en verbinding te voelen. Ze gaf aan dat het begeleiden van de gesprekken haar de veiligheid gaf om in gesprek te gaan met haar papa. Minder angst te hebben om niet begrepen te worden of zichzelf niet goed te kunnen verduidelijken. De kern die uit deze casus naar voren komt, is dat de grootste beweging niet lag in het uitbreiden van het netwerk, maar in het vergroten van veiligheid, openheid en communicatieve ruimte binnen dat netwerk. De jongere had al steunfiguren, maar de begeleiding maakte het mogelijk om die steun ook écht te benutten.</p>

**7. Verduidelijking domeinen
van verandering**

8. Outcome star template

7. Verduidelijking domeinen van verandering

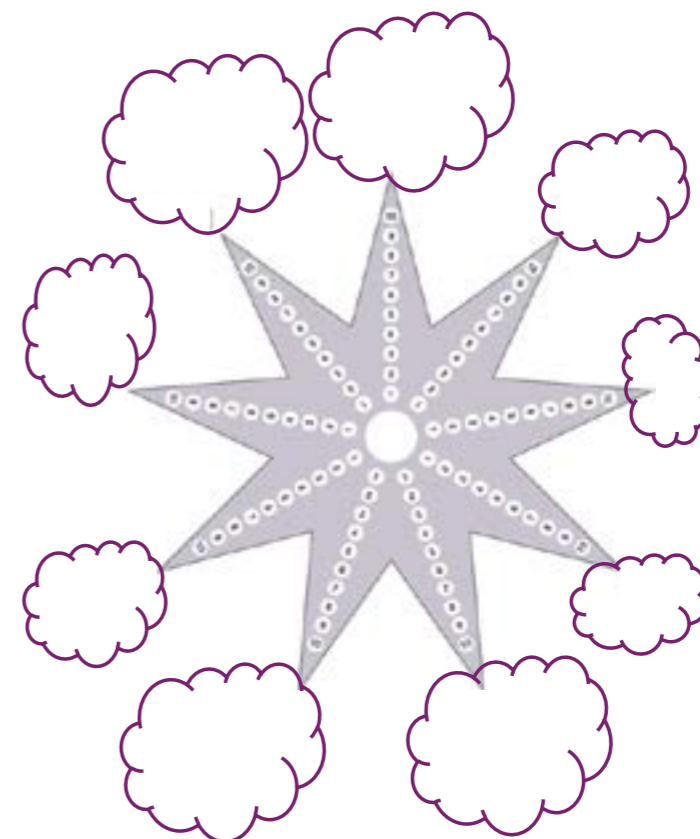
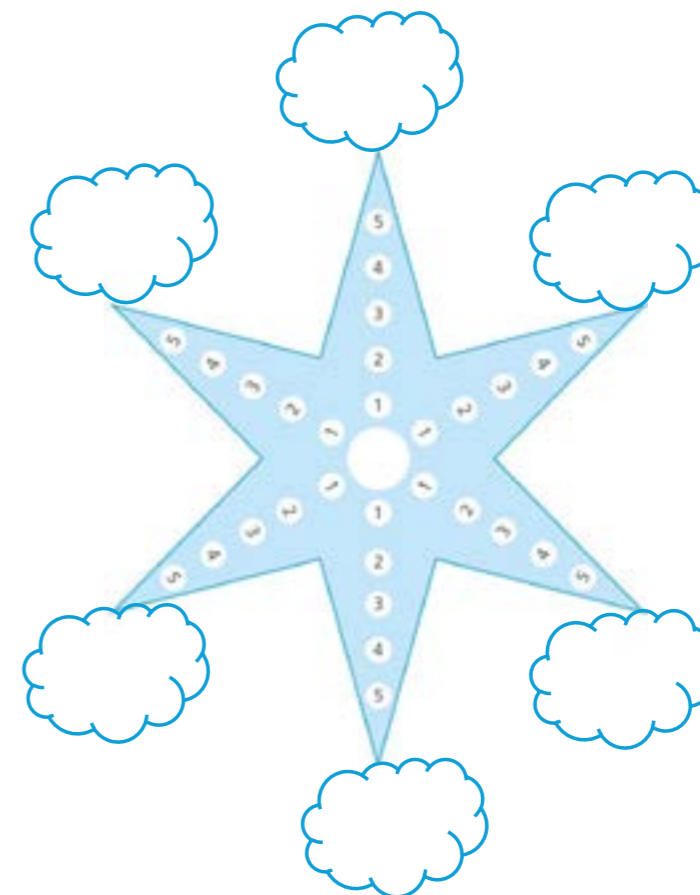
Domeinen vanuit werkgroep integrale jeugdhulp

				
Zich omringd voelen, zicht hebben op je netwerk, het belang bespreken van je netwerk en het ondersteund worden in het eventueel uitbreiden van je netwerk.	Zich goed voelen, aandacht geven aan en zoeken naar manieren om je goed in je vel te voelen.	Het gevoel hebben je leven zelf in handen te hebben.	Het gevoel hebben dat je jezelf kan ontplooiën, zicht hebben op je noden, het gevoel hebbend at je hulpbronnen kan vinden.	Weten wat veiligheid is, je veilig voelen en dit kunnen bespreken.

Algemene levensdomeinen

				
De kwaliteit van de omgang met mensen thuis, het gevoel van steun en de mate van veiligheid binnen de leefomgeving.	Betrokkenheid bij politie of justitie en de invloed die dit heeft op het dagelijks functioneren.	Het innerlijk welbevinden, het omgaan met emoties en stress en het behouden van mentale balans.	De mate van aanwezigheid, motivatie en functioneren binnen school of werk en hoe dit aansluit bij persoonlijke mogelijkheden.	Het vermogen om dagelijkse taken, afspraken en verantwoordelijkheden zelfstandig te organiseren en uit te voeren.
				
De manier waarop vrije tijd wordt ingevuld en in welke mate dit bijdraagt aan ontspanning, plezier of ontwikkeling.	De stabiliteit, veiligheid en kwaliteit van de woonplek en het gevoel van thuis kunnen zijn.	Het gebruik van alcohol, drugs of andere middelen en de invloed hiervan op gezondheid en functioneren.	De aanwezigheid van mensen die steun, begrip en hulp bieden en het gevoel deel uit te maken van een netwerk.	Het omgaan met geld, het behouden van overzicht en het beschikken over voldoende middelen voor dagelijkse noden.

8. Outcome star template

Dit stappenplan werd ontwikkeld binnen praktijkgericht onderzoek van Hogeschool UCLL Research & Expertise en verfijnd in co-creatie met het werkveld (integrale jeugdhulp).

Onderzoeksinstelling:

Hogeschool UC Leuven-Limburg, Expertisecentra Resilient People en Smart Organisations

Verantwoordelijke Expertisecentrum Resilient People:

Dr. Anne Groenen

Contactpersoon:

Marthe Vermeulen (marthe.vermeulen@ucll.be)

Website:

research-expertise.ucll.be/nl/effectmetingjeugdzorg

Deze onderzoekers droegen bij tot de ontwikkeling van dit draaiboek:

Marthe Vermeulen, Eva Wuyts, Evi Verdonck

V.U. Dr. Anne Groenen (Expertisecentrum Resilient People)

Informatie uit dit stappenplan mag verder verspreid of gereproduceerd worden, mits accuratereferentie en vermelding van bron Hogeschool UC Leuven-Limburg, Research & Expertise, Resilient People

Hogeschool UCLL Campus Diepenbeek
Agoralaan, gebouw B, bus 1
3590 Diepenbeek

